

Przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej po zakończeniu postępowania

15.7.2026 - | Sąd Najwyższy

Postanowieniem z 19 grudnia 2025 r. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi powoda (osoby fizycznej) o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie, oddalającego apelację skarżącego od wyroku Sądu pierwszej instancji w sprawie o zapłatę przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie. W tym samym postanowieniu orzeczono o kosztach postępowania, zasądzając je od skarżącego na rzecz pozwanego.

Choć skarżący reprezentowany był przez pełnomocnika z urzędu (adwokata), to Sąd Najwyższy nie przyznał temu pełnomocnikowi kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, gdyż w skardze nie zawarto prawidłowego wniosku w tym przedmiocie. Wnioskodawca nie złożył bowiem oświadczenia, o którym mowa w § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu. Kwestia ta wyjaśniona została w uzasadnieniu wspomnianego postanowienia.

Następnie pełnomocnik reprezentujący skarżącego z urzędu ponownie wniósł o przyznanie mu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, tym razem składając prawidłowy (pełny) wniosek w tym przedmiocie. W konsekwencji, postanowieniem z 24 marca 2026 r., Sąd Najwyższy przyznał wnioskodawcy wspomniane koszty i nakazał wypłacić je ze środków Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu tego postanowienia wyjaśniono, że koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu nie stanowią „kosztów procesu” w rozumieniu art. 98 § 1 k.p.c. W konsekwencji nie stosuje się do nich art. 109 § 1 zd. 1 k.p.c., a roszczenie o wypłatę tych kosztów nie wygasa wraz z zakończeniem toku postępowania. Choć pełnomocnik reprezentujący stronę z urzędu powinien był, z przyczyn praktycznych, wystąpić o wynagrodzenie możliwie najwcześniej, to zaniechanie w tym przedmiocie nie pozbawia go prawa do wynagrodzenia za pracę, którą wykonał wszak – obowiązkowo i nie na warunkach rynkowych – w związku z postanowieniem sądu w przedmiocie ustanowienia dla skarżącego pełnomocnika z urzędu.

Stanowisko o dopuszczalności orzeczenia o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej stronie z urzędu także po zakończeniu postępowania znajduje również potwierdzenie w treści § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (i podobnie wcześniejszych rozporządzeń). Przepis ten stanowi bowiem, że wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej zawiera oświadczenie, iż opłata nie została zapłacona w całości lub w części. Teoretycznie niewykluczone jest zatem oczekiwanie przez pełnomocnika działającego z urzędu na pokrycie wspomnianej opłaty np. przez samą stronę (a nie ze środków publicznych) aż do zakończenia toku postępowania.

Postanowienie SN z dnia 24 marca 2026 r. z uzasadnieniem (sygn. akt I CNP 85/24)

Postanowienie SN z dnia 19 grudnia 2025 r. z uzasadnieniem (sygn. akt I CNP 85/24)

https://www.sn.pl/aktualnosci/SitePages/Komunikaty_o_sprawach.aspx?ItemID=1320&ListName=Komunikaty_o_sprawach